

Digitální život dětí: Co děti řeknou dětem?

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z PEER-TO-PEER VÝZKUMU

Nadace O₂

nms

Situace a cíle

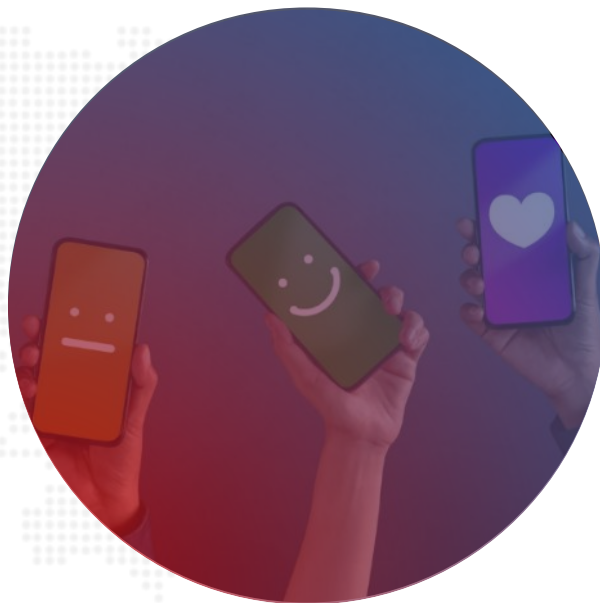
Nadace O2 se dlouhodobě zabývá digitálním zdravím a bezpečností na internetu. Společně s výzkumnou agenturou NMS se Nadace O2 rozhodla podpořit prevenci rizikového chování spojeného s digitálními technologiemi skrze unikátní výzkum.

Výzkum má čtyři části – mapping, kvalitativní část, kvantitativní část a peer-to-peer průzkum. Z mappingu vyplynulo, že jednou z klíčových a dosud neprozkoumaných oblastí je **komunikace mezi rodiči a dětmi o tom, co děti dělají na mobilním telefonu**.

Peer-to-peer průzkum celý projekt uzavírá. Děti se v něm samy staly výzkumníky – ve dvojicích přímo ve třídě vedly krátké rozhovory se spolužáky o mobilu. Cílem peer-to-peer části bylo zjistit:

1. Jak zní konverzace o mobilu doma vlastními slovy dětí?
2. O jaké společné aktivity s rodiči děti stojí a co by rodiče chtěli naučit?
3. Které z aktivit připravovaných Nadací O2 děti nejvíce lákají?

Zjištění doplňují kvalitativní a kvantitativní část o autentický hlas dětí.

Hlavní zjištění

Když se děti ptají dětí, příběh se nemění, jen zní upřímněji. Konverzace o mobilu doma znamená regulaci času – opakovaný pokyn, ne dialog. Světy dětí a rodičů se na mobilu téměř neprotínají, děti ale samy nabízejí mosty: společnou hru, zájem o svůj digitální svět i čas strávený spolu mimo obrazovky. Nejsilnějším mostem je role dítěte jako učitele, nejčastěji u umělé inteligence. Z testovaných aktivit proto vítězí ty, ve kterých dítě a rodič objevují digitální svět společně a jako rovnocenní partáči.

Hlavní zjištění: Děti se ptaly dětí

METODA JE SOUČÁSTÍ ZJIŠTĚNÍ

Peer-to-peer formát přinesl přesně to, co zamýšlel – **autenticitu**. Před spolužákem se dítě nestylizuje do role vzorného respondenta, odpovědi jsou syrovější a doslovnější než před dospělým tazatelem. Patří k tomu i několik recesistických rozhovorů, které jsme z analýzy vyřadili – i ty ale dokládají, že děti odpovídaly **bez autocenzury**. Děti si zároveň vyzkoušely roli výzkumníka a téma komunikace o mobilu se otevřelo přímo ve třídě.

KONVERZACE O MOBILU DOMA = REGULACE ČASU

Když mají děti popsat poslední konverzaci s rodičem o mobilu, citují téměř shodně: „**Vypni to, jsi na něm moc dlouho, jdi radši ven.**“ Rodičovské hlášky fungují jako sdílený folklór, druhou vrstvou jsou časové limity a nástroje jako Family Link, které děti berou jako fakt. Část rodin se o mobilu nebaví vůbec. Věcné nebo pozitivní konverzace jsou výjimkou – a právě u nich děti popisují, že se cítily příjemně. Peer-to-peer tak vlastními slovy dětí potvrzuje **negativní sentiment**, který ukázala kvalitativní i kvantitativní část.

SVĚTY DĚTÍ A RODIČŮ SE NEPROTÍNAJÍ, DĚTI ALE NABÍZEJÍ MOSTY

Průnik digitálního světa dětí a rodičů je téměř prázdný – rodiče podle dětí „jen čtou zprávy a volají“, jediným společným územím zůstává WhatsApp. Děti přitom samy zvou: chtěly by s rodiči **hrát společnou hru** (nejčastěji jmenují Brawl Stars), dívat se spolu na filmy, nebo rodičům ukázat, na co se koukají, **aby jejich světu rozuměli**. A část dětí říká jasně – s rodiči nechťejí být na mobilu, chtějí s nimi trávit čas **mimo obrazovky**.

DÍTĚ V ROLI UČITELE: NEJČASTĚJI U AI

Na otázku, co by rodiče naučily, děti nejčastěji spontánně jmenují **umělou inteligenci** – rozpoznat AI videa a fake obsah, dát si pozor na podvody, správně používat ChatGPT. Potvrzují tak zjištění kvalitativní části, že AI je **území bez generační bariéry**, kde rodič a dítě startují ze stejné čáry. Dítě v roli učitele obrací dynamiku konverzace z kontroly na partnerství – a přesně na tom staví nejúspěšnější testované aktivity.

Co děti řekly dětem

„Vypni to.“ Konverzace o mobilu je opakovaný pokyn

Když mají děti popsat poslední konverzaci s rodičem o mobilu, téměř všechny citují pokyn k vypnutí. Druhou vrstvou jsou časové limity, které děti berou jako fakt. Část rodin se o mobilu nebaví vůbec. Věcné a pozitivní konverzace jsou vzácné, ale právě u nich se děti cítily příjemně. Citace jsou doslovné zápisy dětských tazatelů, někdy proto zní ve třetí osobě.

„Klasické hlášky rodičů jako například: Trávíš na telefonu moc času. Nebo: Odlož ten mobil, než mi dojde trpělivost.“

holka, 12 let

„Že když ho používám, tak jsem otravná. Cítila jsem se nepříjemně, i když mi to říkají skoro každý den, takže jsem si zvykla.“

holka, 13 let

„Táta mi vynadal, že jsem byla 5 hodin na mobilu, ale denní limit mám jen 3 hodiny.“

holka, 11 let

„Moc se o mobilu s rodiči nebavím. Není to, že bych měla co skrývat, ale není o čem se o mobilu bavit.“

holka, 11 let

Dva světy na jednom mobilu. Průnik je, ale je malý

Svět dětí a svět rodičů se na mobilu téměř neprotínají. Rodiče podle dětí „jen čtou zprávy a volají“, jediným společným územím je WhatsApp. Výjimky ale existují a děti o nich mluví s viditelnou samozřejmostí – tam, kde společný digitální zájem je, most mezi generacemi funguje.

HRY, KOMUNIKACE, REELSKA, TVORBA,
ŠKOLA

VOLÁNÍ, PSANÍ ZPRÁV I SLEDOVÁNÍ CO SE
DĚJE VE SVĚTĚ

*„Žádnou, jsou v jiných věkových kategoriích,
a tak toho moc podobného nemají.“*

holka, 13 let

*„Rodiče spíš čtou zprávy a já se věnuji sociálním médiím.
Něco, co máme společné, je třeba koukání na Netflix.“*

kluk, 13 let

„S tátou hrají Age of Empires II a Age of Empires III.“

kluk, 13 let

*„Nejradši si s tátou posíláme reelska
na Instagramu.“*

kluk, 13 let

Děti zvou ke hře. Nebo k času úplně bez mobilu

Když si děti mohou vybrat, co by s rodiči na mobilu dělaly, odpovídají třemi způsoby. Největší skupina zve ke společné hře, druhá nestojí o mobil, ale o čas spolu mimo obrazovky, a třetí nechce společnou aktivitu, ale zájem – aby rodiče věděli, na co se dívají a čím žijí.

HRY

„Chtěla by hrát Brawl Stars, hráli by na telefonu.“

holka, 11 let

**ČAS BEZ
MOBILU**

„Nic, chtěla by s nimi trávit více času mimo obrazovky a užívat si rodinné aktivity.“

holka, 13 let

ZÁJEM

„Chtěla bych, aby se dívali na stejného youtubera jako já, aby věděli, na co se vůbec koukám.“

holka, 11 let

Dítě v roli učitele. Rodiče by nejčastěji učilo AI

Na otázku, co by rodiče naučily, děti nejčastěji spontánně jmenují **umělou inteligenci**. Chtěly by je naučit rozpoznat AI videa a falešný obsah, dávat si pozor na podvody a správně používat ChatGPT. Potvrzují tím zjištění z kvalitativní části: AI je územím bez generační bariéry, kde dítě může přirozeně převzít roli učitele.

Rodiče přitom online bezpečnost nepodceňují – s dětmi řeší platby na internetu i to, aby nesdílely fotky neznámým lidem. Právě u AI a dalších nových hrozeb ale sami tápou, a tak dítě nedokážou poučit tam, kde by to dnes potřebovalo nejvíc. I proto je téma vzdělávání o AI ideálním – **děti chtějí rodičům ukázat svůj svět a něco je naučit, rodiče ocení bezpečnostní aspekt tématu**.

„Ať si dávají větší pozor na AI a online krádeže.“

kluk, 13 let

„AI videa nejsou reálná, není to podle skutečnosti.“

holka, 13 let

Hodnocení aktivit: Celkový přehled

Dětem jsme představili šest aktivit, které mohou dělat společně s rodiči, aby spolu trávili čas na mobilu i mimo něj. Každou aktivitu děti hodnotily hvězdičkami podle toho, jak moc by ji chtěly zkusit. Hvězdičky ukazují průměrné hodnocení všech dětí.

Počet hvězdiček z 5:

Nejvíce děti lákají aktivity, ve kterých **dítě a rodič objevují digitální svět společně** a v rovnocenných rolích.

Vítězné koncepty zároveň **míří na téma, ve kterém se děti samy cítí jako experti** – rozpoznávání pravdy a fake obsahu na internetu.

Naopak nejméně táhne **AI influencer**: videa jsou území, které si **děti chrání** a s rodiči je **sdílet nechťejí**.

Doporučení

Co z toho plyne pro Nadaci O2

1. STAVĚT NA AI JAKO MOSTU MEZI DÍTĚTEM A RODIČEM

AI je jediné digitální téma, kde rodič a dítě startují ze stejné pozice – a děti jsou připravené hrát roli učitele. Komunikace i aktivity Nadace O2 by měly dítěti tuto roli výslovně svěřit: **dítě učí rodiče rozpoznávat, co je pravda a co fake**. Obracejí se tím dynamika konverzace z kontroly na partnerství.

2. AKTIVITY V ROVNOCENNÝCH ROLÍCH, IDEÁLNĚ S PŘESAHEM MIMO OBRAZOVKU

Z rychlého testu šesti nápadů vedou detektivní pátrání po fake news a rodinná výzva – formáty, kde dítě a rodič objevují digitální svět **společně a jako rovnocenní partáči**. Část dětí navíc **výslovně stojí o čas s rodiči mimo obrazovky**. Dobrý produkt nemusí děti tahat k mobilu – stačí, když dá rodiči **legitimní důvod se ptát**.

3. MLUVIT K RODIČŮM JAZYKEM DĚTÍ

Rodičovské hlášky, které děti citují jako folklór („Vypni to“, „Odlož ten mobil, než mi dojde trpělivost“), jsou hotový materiál pro kampaň. Sdělení pro rodiče se nabízí samo: **místo „vypni to“ zkuste „co to je, ukaž mi to“** – a jednou za čas mobil odložte společně, i o to děti stojí.

Metodologie

Metodologie

Metoda: peer-to-peer

Peer-to-peer formát znamená, že se děti ptaly dětí. Ve dvojici jeden ze žáků vystupoval jako tazatel, druhý jako respondent, a tazatel zapisoval odpovědi vlastními slovy do krátkého dotazníku v mobilu. Učitel byl v místnosti, ale do rozhovorů nezasahoval. Cílem bylo zachytit autentický pohled, který od dospělého výzkumníka nezjistíme – před spolužákem se dítě nestylizuje do role vzorného respondenta.

Vzorek: 55 dětí ze 5., 6. a 7. třídy

Celkem 55 rozhovorů, žáci ve věku 10 až 11 a 12 až 13 let, tedy 5. a 7. třída ZŠ. Rozložení pohlaví: 30 dívek a 21 chlapců, 4 děti zvolily možnost „Jiné“.

Regionální pokrytí: Praha i regiony

Sběr proběhl na partnerských školách v Praze (ZŠ), Pardubickém (gymnázium) i Královehradeckém kraji (ZŠ).

Průběh v hodině: 30 minut

Celá aktivita se odehrála v jedné vyučovací hodině. Prvních 5 minut učitel vysvětlil žákům záměr aktivity. Následující 5 minuty se žáci rozdělili do dvojic a otevřeli si na mobilu odkaz na krátký dotazník (5 až 7 otevřených otázek).

Zbývajících 30 minut probíhaly samotné mini-rozhovory a zápis odpovědí. Učitel dostal od NMS předem instrukce a krizový protokol pro případ znepokojivé odpovědi.

Jakub Bakule
Ředitel NMS Public
m (+420) 728 202 184
e jakub.bakule@nms.eu

Tereza Friedrichová
Analytička NMS Public
m (+420) 733 610 461
e tereza.friedrichova@nms.eu

NMS Market Research
U Nikolajky 13, 150 00 Praha 5
t (+420) 222 351 611
w www.nms.cz

